

LIBER VII.

I.

C. PLINIUS RESTITUTO SVO S.

Aegrotantem amicum hortatur, ut valetudinem patienter ferat, suoque exemplo docet, non indulgendum appetitui, sed medicis obtemperandum esse.

Terret me hæc tua! tam pertinax valetudo, & quamquam te temperantissimum noverim, vereor tamen, ne quid illi etiam in moribus tuis liceat. Proinde moneo, patienter resistas. Hoc laudabile, hoc salutare. Admittit humana natura, quod suadeo; ipse certe sic agere sanus cum meis soleo. Spero quidem, si forte in adversam valetudinem incidero, nihil me desideratum vel pudore vel pœnitentia dignum: si tamen superaverit morbus, denuntio, ne quid mihi detur, nisi permittentibus medicis: sciantque, si dederint, ita vindicatum, ut solent alii, quæ negantur. Quin etiam quum perustus ardentissima febris, tandem remissus unctusque acciperem a medico potionem, porrexi manum, utque me tangeret, dixi, admotumque jam labris poculum reddidi. Postea quum vicesimo valetudinis die balineo præpararer, mussantesque medicos repente vidissem,

causam

sam requisivi. Responderunt, posse me tuto lavari, non tamen omnino sine aliqua suspitione. Quid (inquam) necesse est? Atque ita spe balinei, cui jam videbar inferri, placide leniterque dimissa, ad abstinentiam rursus, non secus, ac modo ad balineum, animum vultumque composui. Quæ tibi scripsi, primum ut te non sine exemplo monerem, deinde ut in posterum ipse ad eandem temperantiam adstringerer, quam me hac epistola quasi pignore obligavissem. Vale.

II.

C. PLINIUS IVSTO SVO S.

Promittit aliquid scriptorum suorum, quum æstas transmissa fuerit.

Quemadmodum congruit, ut simul & adfirmes, te assiduis occupationibus impediri, & scripta nostra desideres, quæ vix ab otiosis impetrare aliquid perituri temporis possunt? Patiar ergo, ætatem inquietam vobis exercitamque transcurrere; & hieme demum, quum credibile erit, noctibus saltem vacare te posse, quæram quid potissimum ex nugis meis tibi exhibeam. Interim abunde est, si epistolæ non sunt molestæ. Sunt autem, & ideo breviores erunt. Vale.

III.

C. PLINIVS PRAESENTI SVO S.

Amicum a longo secessu in urbem revocat.

Tantane perseverantia tu modo in Lucania, modo in Campania? Ipse enim (inquis) Lucanus, uxor Campana. Justa causa longioris absentiae, non perpetuae tamen. Quin ergo aliquando in urbem redis? ubi dignitas, honor, amicitiae tam superiores quam minores. Quousque regnabis? quousque vigilabis quam vales? dormies quamdiu vales? quousque calcei nusquam? toga feriat? liber totos dies? Tempus est, te revifere molestias nostras, vel ob hoc solum, ne voluptates istae fatietate languescant. Saluta paullisper, quo fit tibi jucundius saluari. Terrere in hac turba, ut te solitudo delectet. Sed quid imprudens, quem revocare conor, retardo? Fortasse enim his ipsis admoneris, ut te magis ac magis otio involvas; quod ego non abrumpi, sed intermittere volo. Ut enim, si caenam tibi facerem, dulcibus cibus acres acutosque miscerem, ut obtusus illis & oblitus stomachus his excitaretur; ita nunc hortor, ut jucundissimum genus vitae nonnullis interdum quasi acoribus condias. Vale.

IV.

C. PLINIUS PONTIO SVO S.

Miranti, qui Plinius, severus homo, hendecasyllabos scripserit, poetica sua studia ab ultima etate recenser.

Ais, legisse te hendecasyllabos meos: requiris etiam, quemadmodum cœperim scribere, homo, ut tibi videor, severus, ut ipse fateor, non ineptus. Numquam a poetice (altius enim repetam) alienus fui: quin etiam quatuordecim natus annos Græcam tragœdiam scripsi. Qualem? inquis. Nescio, tragœdia vocabatur. Mox quum e militia rediens, in Icaria insula ventis detinerer, Latinos elegos in illud ipsum mare ipsamque insulam feci. Expertus sum me aliquando & heroico; hendecasyllabis nunc primum, quorum hic natalis, hæc causa. Legebantur in Laurentino mihi libri Asinii Galli de comparatione patris & Ciceronis: incidit epigramma Ciceronis in Tironem suum: dein, quum meridie (erat enim æstas) dormiturus me recepissem, nec obreperet somnus; cœpi reputare, maximos oratores hoc studii genus, & in oblectationibus habuisse & in laude posuisse. Intendi animum, contraque opinionem meam, post longam defuetudinem, perquam exiguo temporis momento id ipsum, quod me ad scribendum sollicitaverat, his versibus exaravi:

Quam

*Quum libros Galli legerem, quibus ille parenti
 Ausus de Cicerone dare est palmamque decusque,
 Lascivum inveni lusum Ciceronis, & illo
 Spectandum ingenio, quo seria condidit, & quo
 Humanis salibus, multo varioque lepore
 Magnorum ostendit mentes gaudere virorum.
 Nam queritur, quod fraude mala frustratus
 amantem*

*Paucula cœnato sibi debita suavia Tiro
 Tempore nocturno subtraxerit. His ego lectis,
 Cur post hæc, inquam, nostros celamus amores?
 Nullumque in medium timidi damus? atque fatemur
 Tironisque dolos, Tironis nosse fugaces
 Blanditias, & furta novas addentia flammæ?*

Transi ad elegos; hos quoque non minus celeriter explicui: addidi alios facilitate corruptus: deinde in urbem reversus, sodalibus legi. Probaverunt. Dein plura metra, si quid otii, maxime in itinere, tentavi. Postremo placuit exemplo multorum unum separatim hendecasyllaborum volumen absolvere, nec pœnitet. Legitur, describitur, cantatur etiam; a Græcis quoque, quos Latine hujus libelli amor docuit, nunc cithara nunc lyra personatur. Sed quid ego tam gloriose? quamquam poetis furere concessum est; & tamen non de meo, sed de aliorum judicio loquor, qui sive judicant, sive errant, me delectant. Unum precor, ut posterum quoque aut errent similiter, aut judicent. Vale.

V.

C. PLINIUS CALPYRNIAE SVAE S.

Magno se uxoris desiderio teneri significat.

Incredibile est, quanto desiderio tui tenerar. In
caussa amor primum; deinde, quod non con-
suevimus abesse. Inde est, quod magnam partem
noctium in imagine tua vigil exigo: inde, quod
interdiu, quibus horis te visere solebam, ad diæ-
tam tuam ipsi me, ut verissime dicitur, pedes du-
cunt: quod denique æger & mæstus, & similis
excluso, a vacuo limine recedo. Unum tempus
h'is tormentis caret, quo in foro & amicorum
litibus conteror. Aestima tu, quæ vita mea sit,
cui requies in labore, in miseria curisque sola-
tium est. Vale.

VI.

C. PLINIUS MACRINO SVO S.

*Bithynot decreto accusationem Vareni (lib. V. ep. 20.)
omississe narrat, invitis legatis, quibus Plinius brevi-
ter respondit, quod consultius interdum putat, quam
multa loqui, idque exemplo alio probat.*

Rara & notabilis res contigit Vareno, sit licet ad-
huc dubia. Bithyni accusationem ejus, ut
temere inchoatam, omisisse narrantur. Narrantur
dico? adest provinciæ legatus: attulit decretum
consilii ad Cæsarem, attulit ad multos principes
viros, attulit etiam ad nos, Vareni advocatos. Per-
stat

fiat tamen idem ille Magius: quin etiam Nigrinum, optimum virum, pertinacissime exercet. Per hunc a Consulibus postulabat, ut Varens exhibere rationes cogeretur. Adhitebam Varens jam tantum ut amicus, & tacere decreveram. (Nihil enim tam contrarium, quam si advocatus a senatu datus defenderem ut reum, cui opus esset, ne reus videretur.) Quum tamen, finita postulatione Nigrini, consules ad me oculos retulissent; Sciatis, inquam, constare nobis silentii nostri rationem, quum veros legatos provinciæ audieritis. Contra Nigrinus, Ad quem missi sunt? Ego, Ad me quoque habeo decretum provinciæ. Rursus ille: Potest tibi liquere. Ad hoc ego: Si tibi ex diverso liquet, potest & mihi, quod est melius in causa, liquere. Tum legatus Polyæus causas abolitæ accusationis exposuit, postulavitque, ne cognitioni Cæsaris præjudicium fieret. Respondit Magius: iterumque Polyæus. Ipse raro & breviter interloquutus, multum me intra silentium tenui. Accepi enim, non minus interdum oratorium esse tacere, quam dicere: atque adeo repeto, quibusdam me capitibus reus vel magis silentio, quam oratione accuratissima profuisse. Mater amisso filio (quid enim prohibet, quamquam alia ratio scribendæ epistolæ fuerit, de studiis disputare?) libertos ejus, eosdemque coheredes suos, falsi & venificii reos detulerat ad Principem, judicemque impetraverat Julium Servianum. Defenderam reos ingenti quidem cætu. Erat enim causa notissima; præterea utrimque

ingenia clarissima. Finem cognitioni quæstio imposuit; quæ secundum reos dedit. Postea mater adiit Principem: affirmavit se novas probationes invenisse. Præceptum est Serviano, ut vacaret finitam causam retractanti, si quid novi adferret. Aderat matri Julius Africanus, nepos Julii oratoris: quo audito Passienus Crispus dixit, Bene, me hercule, bene: sed quo tam bene? Julius nepos, juvenis ingeniosus, sed parum callidus, quum multa dixisset, adsignatumque tempus impleisset, Rogo, inquit, Serviane, permittas mihi unum versum adjicere. Tum ego, quum omnes me, ut diu responsurum, intuerentur, Respondissem, inquam, si unum illum versum Africanus adiecisset, in quo non dubito omnia nova fuisse. Non facile me repeto tantum consequutum adfersum agendo, quantum tunc non agendo. Similiter nunc & probatum & exceptum est, quod pro Vareno hæcenus non tacti. Consules, ut Polyænus postulabat, omnia integra Principi servaverunt; cuius cognitionem suspensus exspecto. Nam dies ille nobis pro Vareno aut securitatem & otium dabit, aut intermissum laborem renovata sollicitudine injunget. Vale.

VII.

C. PLINIUS SATVRNINO SVO S.

Gaudet Saturnini & Prisci conjunctione, & hunc ad se reverti satiatum otio, cupit.

Et proxime Prisco nostro, & rursus, quia ita iussisti, gratias egi, libentissime quidem. Est enim mihi perjucundum, quod viri optimi mihi-que amicissimi adeo cohæsistis, ut invicem vos obligari putetis. Nam ille quoque præcipuam se voluptatem ex amicitia tua capere profitetur, certatque tecum honestissimo certamine mutæ caritatis, quam ipsum tempus augebit. Te negotiis distineri ob hoc moleste fero, quod deservire studiis non potes; si tamen alteram litem per judicem, alteram, ut ais, ipse finieris, incipies primum istic otio frui, deinde satiatius ad nos reverti. Vale.

VIII.

C. PLINIUS PRISCO SVO S.

Eandem lætitiā, de qua superiori epistola, significat Prisco, eumque ad constantiam hortatur.

Exprimere non possum, quam jucundum fit mihi, quod Saturninus noster summas tibi apud me gratias aliis super alias epistolis agit. Perge ut cœpisti, virumque optimum quam familiarissime dilige, magnam voluptatē ex amicitia
ejus

ejus percepturus, nec ad breve tempus. Nam quum omnibus virtutibus abundet, tum hac præcipue, quod habet maximam in amore constantiam. Vale.

IX.

C. PLINIUS FVSCO SVO S.

Quærenti amico rationem exercendi stili præscribit.

Quæris, quemadmodum in secessu, quo jamdiu fruëris, putem te studere oportere. Utile imprimis, & multè præcipiunt, vel ex Græco in Latinum, vel ex Latino vertere in Græcum: quo genere exercitationis proprietas splendorque verborum, copia figurarum, vis explicandi, præterea imitatione optimorum similia inveniendi facultas paratur: simul quæ legentem fefellissent, transferentem fugere non possunt. Intelligentia ex hoc & iudicium acquiritur. Nihil obfuerit, quæ legeris hæctenus, ut rem argumentumque teneas, quasi æmulum scribere, lectisque conferre, ac sedulo pensitare, quid tu, quid ille commodius. Magna gratulatio, si nonnulla tu; magnus pudor, si cuncta ille melius. Licebit interdum & notissima eligere, & certare cum electis. Audax hæc, non tamen improba, quia secreta, contentio: quamquam multos videmus ejusmodi certamina sibi cum multa laude sumfisse, quosque subsequi fati habebant, dum non desperant, antecessisse. Poteris &

quæ

quæ dixeris, post oblivionem retractare, multa retinere, plura transire; alia interscribere, alia rescribere. Laboriosum istud & tædio plenum, sed difficultate ipsa fructuosum, recalescere ex integro, & resumere impetum fractum omissumque: postremo, novavelut membra peracto corpori intexere, nec tamen priora turbare. Scio, nunc tibi esse præcipuum studium orandi; sed non ideo semper pugnacem hunc & quasi bellatorium stilum suaserim. Ut enim terræ variis mutatisque seminibus, ita ingenia nostra nunc hac, nunc illa meditatione recoluntur. Volo, interdum aliquem ex historia locum apprehendas: volo epistolam diligentius scribas, volo carmina. Nam sæpe in orationes quoque non historicæ modo, sed prope poeticæ descriptionis necessitas incidit; & pressus sermo purusque ex epistolis petitur. Fas est & carmine remitti, non dico continuo & longo, (id enim perfici nisi in otio non potest,) sed hoc arguto & brevi, quod apte quantaslibet occupationes curasque distinguit. Lusus vocantur; sed hi lusus non minorem interdum gloriam, quam seria consequuntur: atque adeo (Cur enim te ad versus non versibus adhorter?)

Ut laus est ceræ, mollis cedensque sequatur

Si doctos digitos, iussa que fiat opus;

Et nunc informet Martem, castamque Minervam,

Nunc Venerem effingat, nunc Veneris puerum;

Utque

*Utque sacri fontes non sola incendia sistunt,
 Sæpe etiam flores vernaque prata juvant;
 Sic hominum ingenium flecti ducique par artes
 Non rigidas docta mobilitate decet.*

Itaque summi oratores, summi etiam viri sic se aut exercebant aut delectabant, immo delectabant exercebantque. Nam mirum est, ut his opusculis animus intendatur remittaturque. Recipiunt enim amores, odia, iras, misericordiam, urbanitatem, omnia denique, quæ in vita, atque etiam in foro causisque versantur. Inest his quoque eadem, quæ aliis carminibus, utilitas, quod metri necessitate devincti, soluta oratione latamur, & quod facilius esse comparatio ostendit, libentius scribimus. Habes plura etiam fortasse, quam requirebas; unum tamen omisi. Non enim dixi, quæ legenda arbitrarer: quamquam dixi, quum dicerem, quæ scribenda. Tu memineris, sui cujusque generis auctores diligenter eligere. (Ajunt enim, **MVLTVM LEGENDVM ESSE, NON MVLTA.**) Qui sint hi, adeo notum provocatumque est, ut demonstratione non egeant: & alioqui tam immodice epistola me extendi, ut dum tibi, quemadmodum studere debeas, suadeo, studendi tempus abstulerim. Quin ergo pugillares resumis, & aliquid ex his, vel istud ipsum, quod cæperas, scribis. Vale.

X.

C. PLINIUS MACRINO SVO S.

Eventum actionis Bithynorum contra Varenum narrat.

Quia ipse, quum prima cognovi, jungere extrema, quasi avulsa, cupio; te quoque existimo velle de Vareno & Bithynis reliqua cognoscere. Acta causa hinc a Polyano, inde a Magio. Finitis actionibus Cæsar, Neutra, inquit, pars de mora queretur. Erit mihi curæ, explorare provinciæ voluntatem. Multum interim Varenus tulit. Etenim quam dubium est, an merito accusetur, qui an omnino accusetur, incertum est? Superest, ne rursus provinciæ, quod damnasse dicitur, placeat, agatque pœnitentiam pœnitentiæ suæ. Vale.

XI.

C. PLINIUS FABATO SVO S.

Proscero miranti, cur venditionem hereditatis, a liberto infra pretii modulum factam, non retractaret, respondet, quibus causis id ratum haberet.

Miraris, quod Hermes libertus meus hereditarios agros, quos ego jusseram proscribi, non expectata auctione, pro meo quincunce ex septingentis millibus Corelliæ addixerit. Adjicis, posse eos nongentis millibus venire, ac tanto magis quaeris,

ris, an, quod gessit, ratum servem. Ego vero ser-
 vo: quibus ex causis accipe: cupio enim & tibi
 probatum, & coheredibus meis excusatum esse,
 quod me ab illis, majore officio jubente, secerno.
 Corelliam cum summa reverentia diligo; primum,
 ut sororem Corellii Rufi, cujus mihi memoria sacro-
 sancta est; deinde, ut matri meae familiarissimam.
 Sunt mihi & cum marito ejus, Minutio Fusco,
 optimo viro, vetera jura: fuerunt & cum filio ma-
 xima: adeo quidem, ut praetore me ludis meis
 praesederit. Haec, quum proxime isthic fui, in-
 dicavit mihi, cupere se aliquid circa Larium no-
 strum possidere: ego illi ex praediis meis, quod
 vellet, & quanti vellet, obtuli, exceptis paternis
 maternisque: his enim cedere ne Corelliae quidem
 possum. Igitur quum obvenisset mihi hereditas,
 in qua praedia ista, scripsi ei venalia futura. Has
 epistolas Hermes tulit, exigentique, ut statim
 portionem meam sibi addiceret, paruit. Vides,
 quam ratum habere debeam, quod libertus meus
 meis moribus gessit? Superest, ut coheredes a-
 quo animo ferant, separatim me vendidisse, quod
 mihi licuit omnino vendere. Nec vero coguntur
 imitari meum exemplum. Non enim illis eadem
 cum Corellia jura sunt. Possunt ergo intueri utili-
 tatem suam, pro qua mihi fuit amicitia. Vale.

XII.

C. PLINIVS MINVCIO SVO S.

Libellum postulatam sero mittens, per jocum se excusat, aliosque jocos inspergit.

Libellum formatum a me, sicut exegeras, quo amicus tuus, immo noster, (quid enim non commune nobis?) si res posceret, uteretur, mihi tibi ideo tardius, ne tempus emendandi eum, id est, disperdendi, haberes. Habebis tamen, an emendandi, nescio, utique disperdendi (*ὑμῶν γὰρ κακότερηλοι*) optima quæque, si detraxeris. Quod si feceris, boni consulam. Postea enim illis ex aliqua occasione, ut meis, utar, & beneficio fastidii tui ipse laudabor, ut in eo quod adnotatum invenies, & superscripto aliter explicitum. Nam, quum suspicarer, futurum, ut tibi tumidius videretur, quod est sonantius & elatius; non alienum existimavi, ne te torqueres, addere statim pressius quiddam & exilius, vel potius humiliter & pejor, vestro tamen iudicio rectius. Cur enim non usquequaque tenuitatem vestram insequar & exagitem? Hæc, ut inter istas occupationes aliquid aliquando rideres: illud serio. Vide, ut mihi viaticum reddas, quod impendi, data opera cursore dimisso. Næ tu, quum hoc legeris, non partes libelli, sed totum libellum improbabis, negabisque ullius pretii esse, cujus pretium reposceris. Vale.

XIII.

C. PLINIUS FEROCI SVO S.

Ferocis elegantem epistolam laudat.

Eadem epistola & studere te & non studere significat. Aenigmata loquor. Ita plane, donec distinctius, quod sentio, enuntiem. Negat enim te studere, sed est tam polita, quæ nisi a studente, non potest scribi: aut es tu super omnes beatus, si talia per desidiam & otium perficis. Vale.

XIV.

C. PLINIUS CORELLIAE SVAE S.

Negat, se majus pretium pro agris accepturum, quam quod libertus ex septingentis constituerat.

Tu quidem honestissime, quod tam impense & rogas & exigis, ut accipi jubeam a te pretium agrorum non ex septingentis millibus, quanti illos a liberto meo, sed ex nongentis, quanti a publicanis partem vicesimam emisti. Invicem ego & rogo & exigo, ut non solum quid te, verum etiam quid me deceat, aspicias, patiarisque, me in hoc uno tibi eodem animo repugnare, quo in omnibus obsequi soleo. Vale.

XV.

C. PLINIUS SATVRNINO SVO S.

Quid agat, exponit, & rem publicam ac amicorum curare honestissimum esse docet.

Requiris, quid agam? Quo nostri, distringor officio: amicis deservio: studeo interdum; quod non interdum, sed solum semperque facere, non audeo dicere rectius, certe beatius erat. Te alia omnia, quam quæ velis, agere, moleste ferrem, nisi ea, quæ agis, essent honestissima. Nam & reipublicæ servire negotiis, & disceptare inter amicos, laude dignissimum est. Prisci nostri contubernium jucundum tibi futurum sciebam. Noveram simplicitatem ejus, noveram comitatem: eundem esse, quod minus noveram, gratissimum, experior, quum tam jucunde officiorum nostrorum meminisse eum scribas. Vale.

XVI.

C. PLINIUS FABATO PROSOCERO
SVO S.

Tironem se facile inducturum significat, ut ex via ad Fabatum declinet, & vindicta, quos jusserit, liberet.

Calestrium Tironem familiarissime diligo, & privati mihi & publicis necessitudinibus implicatum. Simul militavimus, simul quæstores Cæsaris fuimus. Ille me in tribunatu liberorum jure præ-

præcessit; ego illum in prætura sum consequutus, quum mihi Cæsar annum remisisset. Ego in vil-
 las ejus sæpe fecessi; ille in domo mea sæpe con-
 valuit. Hic nunc præconsul provinciam Baticam
 per Ticinum est petiturus. Spero, immo confido,
 facile me impetraturum, ut ex itinere descedat ad te.
 Si voles vindicta liberare, quos proxime inter ami-
 cos manumisisti, nihil est, quod verearis, ne sit hoc
 illi molestum, cui orbem terrarum circumire, non
 erit longum mea causa. Proinde nimiam vere-
 cundiam pone, teque, quid velis, consule. Illi
 tam jucundum (est) quod ego, quam mihi, quod
 tu jubes. Vale.

XVII.

C. PLINIUS CELERI SVO S.

*Orationes quoque perinde ac carmina & historias reci-
 tari posse, contra quosdam reprehensores defendit.*

Sua cuique ratio recitandi; mihi, quod sæpe jam
 dixi, ut, si quid me fugit, ut certe fugit, ad-
 monear. Quo magis miror, quod scribis, fuisse
 quosdam, qui reprehenderent, quod orationes
 omnino recitarem: nisi vero has solas non putant
 emendandas. A quibus libenter requisierim, cur
 concedant (si concedant tamen) historiam debere
 recitari, quæ non ostentationi, sed fidei veritatisque
 componitur: cur tragediam, quæ non audito-
 rium, sed scenam & actores: cur lyrica, quæ non

lectorem, sed chorum & lyram poscunt. At horum recitatio usu jam recepta est: non ergo culpan-
 dus ego, sed ille qui cœpit; quamquam orationes
 quoque & nostri quidam, & Græci læsitaverunt.
 Supervacuum tamen est recitare, quæ dixeris:
 etiam, si eadem omnia iisdem omnibus, si statim
 recites: si vero multa inferas, multa commutes;
 si quosdam novos, quosdam eosdem, sed post
 tempus, adsumas, cur minus probabilis sit causa
 recitandi quæ dixeris, quam edendi? Sed difficile
 est, ut oratio, dum recitatur, satisfaciat. Jam
 hoc ad laborem recitantis pertinet, non ad ratio-
 nem non recitandi. Nec vero ego dum recito,
 laudari; sed dum legor, cupio. Itaque nullum
 emendandi genus omitto: ac primum, quæ scripsi,
 mecum ipse pertracto; deinde duobus aut tri-
 bus lego, mox aliis trado adnotanda; notasque eo-
 rum, si dubito, cum uno rursus aut altero pen-
 sito; novissime pluribus recito, ac, si quid mihi cre-
 dis, tunc acerrime emendo. Nam tanto diligen-
 tius, quanto sollicitius, intendo. Optime autem
 reverentia, pudor, metus judicant. Idque adeo
 sic habe. Nonne, si loquuturus es cum aliquo,
 quamlibet docto, uno, tamen minus commoveris,
 quam si cum multis vel indoctis? Nonne, quum
 surgis ad agendum, tum maxime tibi ipse diffidis,
 tum commutata, non dico plurima, sed omnia
 cupis? Utique, si latior scena, & corona diffu-
 sior. Nam illos quoque sordidos pullatosque re-
 veremur. Nonne, si prima quæque improbari
 pu-

putas, debilitaris & concidis? Opinor; quia in numero ipso est quoddam magnum collatumque consilium; quibusque singulis iudicii parum, omnibus plurimum. Itaque Pomponius Secundus (hic scriptor tragœdiarum) si quid forte familiarior amicus tollendum, ipse retinendum arbitraretur, dicere solebat, AD POPVLVM PROVOCO: atque ita ex populi vel silentio vel adfensu aut suam aut amici sententiam sequebatur. Tantum ille populo dabat. Recte an secus, nihil ad me. Ego enim non populum advocare, sed certos electosque soleo, quos intuear, quibus credam, quos denique & tamquam singulos observem, & tamquam non singulos timeam. Nam quod M. Cicero de stilo, ego de metu sentio. Timor est emendator acerrimus. Hoc ipsum, quod nos recituros cogitamus, emendat: quod auditorium ingredimur, emendat: quod pallemus, horrescimus, circumspicimus, emendat. Proinde non pœnitet me consuetudinis meæ, quam utilissimam experior: adeoque non deterreor fermunculis istorum, ut ultro te rogem, monstras aliquid, quod his addam. Nihil enim curæ meæ satis est. Cogito, quam sit magnum, dare aliquid in manus hominum: nec persuadere mihi possum, non & cum multis & sæpe tractandum, quod placere & semper & omnibus cupias. Vale.

XVIII.

C. PLINIVS CANINIO SVO S.

Caninio rogatus suadet, ut quam Comensibus in epulum pecuniam promiserat, ita disponat, ut ipse suam in alimenta ingenuorum.

Deliberas mecum, quemadmodum pecunia, quam municipibus nostris in epulum obtulisti, post te quoque salva sit. Honeſta conſultatio, non expedita ſententia. Numeres reipublicæ ſummam? Verendum eſt, ne dilabatur. Des agros? ut publici, negligentur. Equidem nihil commodius invenio, quam quod ipſe feci. Nam pro quingentis millibus nummum, quæ in alimenta ingenuorum promiſeram, agrum ex meis, longe pluris, actori publico mancipavi: eundem veſtigiali impoſito recepi, tricena millia annua daturus. Per hoc enim & reipublicæ forſ in tuto, nec reditus incertus, & ager ipſe propter id, quod veſtigiali large ſupereurrit, ſemper dominum, a quo exerceatur, inveniet. Nec ignoro, me plus aliquanto, quam donaſſe videor, erogaviſſe, quum pulcherrimi agri pretium neceſſitas veſtigialis infregerit. Sed oportet privatis utilitatibus publicas, mortalibus aternas anteferre; multoque diligentius muneri ſuo conſulere, quam facultatibus. Vale.

XIX.

C. PLINIVS PRISCO SVO S.

Fanniam, cujus valetudinem dolenter fert, meritis laudibus exornat.

Angit me Fanniæ valetudo. Contraxit hanc dum adfidet Junia, virgini Vestali, sponte primum, (est enim adfinis,) deinde etiam ex auctoritate pontificum. Nam virgines, quum vi morbi atrio Vestæ coguntur excedere, matronarum curæ custodiæque mandantur. Quo munere Fannia dum sedulo fungitur, hoc discrimine implicata est. Insident febres, tussis increfcit, summa macies, summa defectio: animus tantum & spiritus viget, Helvidio marito, Thrasea patre dignissimus, reliqua labuntur, meque non metu tantum, verum etiam dolore conficiunt. Doleo enim, maximam feminam eripi oculis civitatis, nescio an aliquid simile visuris. Quæ castitas illius! quæ sanctitas! quanta gravitas! quanta constantia! bis maritum sequuta in exsilium est, tertio ipsa propter maritum relegata. Nam, quum Senecio reus esset, quod de vita Helvidii libros composuisset, rogatumque se a Fannia in defensione dixisset, quærente minaciter Metio Caro, an rogasset, respondit: Rogavi; an commentarios scripturo dedisset: Dedi; an sciente matre: Nesciente. Postremo nullam vocem, cedentem periculo, emisit. Quin etiam illos ipsos libros, quamquam ex necessitate &

metu temporum abolitos, SC. publicatis bonis servavit, habuit, tulitque in exilium, exilii causam. Eadem quam jucunda, quam comis, quam denique (quod paucis datum est) non minus amabilis, quam veneranda! Erit sane, quam postea uxoribus nostris ostentare possimus: erit, a qua viri quoque fortitudinis exempla sumamus, quam sic cernentes audientesque miramur, ut illas, quæ leguntur. Ac mihi domus ipsa nutare, convulsæque sedibus suis ruitura supra videtur, licet adhuc posteros habeat. Quantis enim virtutibus quantisque factis adsequentur, ut hæc non novissima occiderit? Me quidem illud etiam adfligit & torquet, quod matrem ejus, illam (nihil possum illustrius dicere) tantæ feminae matrem, rursus videor amittere, quam hæc, ut reddit ac refert nobis, sic auferet secum, meque & novo pariter & rescisso vulnere adficiet. Utramque colui, utramque dilexi: utram magis, nescio; nec discerni volebant. Habuerunt officia mea in secundis: habuerunt in adversis. Ego solatium relegatarum, ego ultor reversarum: non feci tamen paria, atque eo magis hanc cupio servari, ut mihi solvendi tempora supersint. In his eram curis, quum scriberem ad te; quas si deus aliquis in gaudium verteret, de metu non querar. Vale.

XX.

C. PLINIUS TACITO SVO S.

Taciti librum, a se notatum, remittit; in suo libro vicem exspectat, & amicitia illius, studiorumque ac famæ societate delectatur.

Librum tuum legi, & quam diligentissime potui, adnotavi, quæ commutanda, quæ eximenda arbitrarer. Nam & ego verum dicere adfuevi, & tu libenter audire. Neque enim ulli patientius reprehenduntur, quam qui maxime laudari merentur. Nunc a te librum meum cum adnotationibus tuis exspecto. O jucundas, o pulcras vices! Quam me delectat, quod, si qua posteris cura nostri, usquequaque narrabitur, qua concordia, simplicitate, fide vixerimus! Erit rarum & insigne, duos homines, ætate propemodum æquales, non nullius in litteris nominis, (eogor enim de te quoque parcius dicere, quia de me simul dico,) alterum alterius studia fovisse. Equidem adolescentulus, quum jam tu fama gloriaque floreres, te sequi, tibi longo, sed proximus, intervallo & esse & haberi concupiscebam. Et erant multa clarissima ingenia: sed tu mihi (ita similitudo naturæ ferebat) maxime imitabilis, maxime imitandus videbaris. Quo magis gaudeo, quod, si quis de studiis sermo, una nominamur; quod de te loquentibus statim occurro. Nec desunt, qui utrique nostrum præferantur. Sed nihil interest mea, quo loco jungi-

mur. Nam mihi primus, quia tibi proximus: quin etiam in testamentis debes adnotasse, nisi quis forte alterutri nostrum amicissimus: eadem legata, & quidem pariter, accipimus. Quae omnia huc spectant, ut invicem ardentius diligamus, cum tot vinculis nos studia, mores, fama, suprema denique hominum iudicia constringant. Vale.

XXI.

C. PLINIVS CORNVTO SVO S.

Consilio de curandis oculis se pariturum scribit, & pro gallina iocabundus gratias agit.

Pareo, collega carissime, & infirmitati oculorum, ut iubes, consulo. Nam & huc, testo vehiculo undique inclusus, quasi in cubiculo, perveni, & non stilo modo, verum etiam lectionibus difficulter, sed abstineo, solisque auribus studeo. Cubicula obductis velis opaca, nec tamen obscura, facio. Cryptoporticus quoque, adopertis inferioribus fenestris, tantum umbræ, quantum luminis, habet. Sic paullatim lucem ferre condisco. Balineum adsumo, quia prædest: vinum, quia non nocet; parcissime tamen. Ita adfuevi, & nunc custos adest. Gallinam, ut a te missam, libenter accepi: quam satis acribus oculis, quamquam adhuc lippus, pinguisissimam vidi. Vale.

XXII.

C. PLINIUS FALCONI SVO S.

Aperte commendat, cui non nominato tribunatum impetraverat.

Minus miraberis, me tam instanter petisse, ut in amicam metum conferres tribunatum, quum scieris, quis ille qualisque. Possum autem jam tibi & nomen indicare, & describere ipsum, postquam polliceris. Est Cornelius Minutianus, ornamentum regionis meæ, seu dignitate, seu moribus. Natus splendide, abundat facultatibus, amat studia, ut solent pauperes. Idem rectissimus iudex, fortissimus advocatus, fidelissimus amicus. Accepisse te beneficium credes, quum propius inspexeris hominem, omnibus honoribus, omnibus titulis (nihil volo elatius de modestissimo viro dicere) parem. Vale.

XXIII.

C. PLINIUS FABATO PROSOCERO
SVO S.

Prosocerum monet, ut domi proconsulem expectet, nec obviam ei procurrat.

Gaudeo quidem esse te tam fortem, ut Mediolani occurrere Tironi possis: sed, ut perseveres esse tam fortis, rogo, ne tibi contra rationem ætatis tantum laboris injungas. Quinimmo denuntio, ut illum & domi, & intra domum, atque etiam

intra cubicali limen, expectes. Etenim quum a me ut frater diligatur, non debet ab eo, quem ego parentis loco observo, exigere officium, quod parenti suo remisisset. Vale.

XXIV.

C. PLINIVS GEMINIO SVO S.

Numidia mortem nuntiat, & ex heredibus nepotem, ejusque educationem laudat.

Numidia Quadratilla paullo minus octogesimo aetatis anno decessit, usque ad novissimam valetudinem viridis, atque etiam ultra matronalem modum compacto corpore & robusto. Decessit honestissimo testamento. Reliquit heredes, ex bestie nepotem, ex tertia parte neptem. Neptem parum novi: nepotem familiarissime diligo: adolescentem singularem, nec iis tantum, quos sanguine attingit, inter propinquos amandum. Ac primum, conspicuus forma, omnes sermones malignorum & puer & juvenis evasit: intra quartum & vicesimum annum maritus, &, si deus adnuisset, pater. Vixit in contubernio aviae delicatae severissime, & tamen obsequentissime. Habebat illa pantomimos, fovebatque effusius, quam principi feminae conveniret. Hos Quadratus non in theatro, non domi spectabat: nec illa exigebat. Audii ipsam, quum mihi commendaret nepotis sui studia, solere se, ut feminam in illo otio sexus, laxare animum lusu calculorum, solere spectare pan-

tomimos suos: sed quum factura esset alterutrum,
 semper se nepoti suo præcepisse, abiret, studeret-
 que: quod mihi non amore ejus magis facere,
 quam reverentia videbatur. Miraberis, & ego mi-
 ratus sum. Proximis sacerdotalibus ludis, produ-
 ctis in commissione pantomimis, quum simul thea-
 tro ego & Quadratus egrederemur, ait mihi: Scis,
 me hodie primum vidisse saltantem aviæ meæ liber-
 tum? Hæc nepos. At, hercule, alienissimi homi-
 nes in honorem Quadratillæ (pudet me dixisse
 honorem) per adulationis officium, in theatrum
 cursitabant, exsultabant, plaudebant, mirabantur:
 ac deinde singulos gestus dominæ cum canticis
 reddebant; qui nunc exiguissima legata, theatralis
 operæ corollarium, accipient ab herede, qui non
 spectabat. Quorsum hæc? quia soles, si quid in-
 cidit novi, non invitus audire: deinde, quia ju-
 cundum est mihi, quod ceperim gaudium, scri-
 bendo retractare. Gaudeo enim pietate defunctæ,
 honore optimi juvenis: lætor etiam, quod domus
 aliquando C. Cassii, hujus, qui Cassianæ scholæ
 princeps & parens fuit, serviet domino non mino-
 ri. Implebit enim illam Quadratus meus, ut
 decebit, rursusque ei pristinam dignitatem, cele-
 britatem, gloriamque reddet, quum tantus ora-
 tor inde procedet, quantus juris ille consultus.
 Vale.

XXV.

C. PLINIVS RVFO SVO S.

Quam docti viri sub habitu pagano lateant, exemplo Terentii Junioris docet.

O quantum eruditorum, aut modestia ipsorum, aut quies operit & subtrahit famæ! At nos eos tantum dicturi aliquid aut lecturi timemus, qui studia sua proferunt; quum illi, qui tacent, hoc amplius præsent, quod maximum opus silentio reverentur. Expertus scribo, quod scribo. Terentius Junior, equestribus militiis, atque etiam procuratione Narbonensis provinciæ integerrimæ functus, recepit se in agros suos, paratisque honoribus tranquillissimum otium prætulit. Hunc ego, invitatus hospitio, ut bonum patrem familiæ, ut diligentem agricolam intuebar, de his loquuturus, in quibus illum versari putabam: & cæperam, quum ille me doctissimo sermone revocavit ad studia. Quam terfa omnia! quam Latina! quam Græca! Nam tantum utraque lingua valet, ut ea magis videatur excellere, quam cum maxime loquitur. Quantum ille legit! quantum tenet! Athenis vivere hominem, non in villa, putes. Quid multa? Auxit sollicitudinem meam, effecitque, ut illis, quos doctissimos novi, non minus hos seductos & quasi rusticos verear. Idem suadeo tibi. Sunt enim, ut in castris, sic etiam in litteris nostris plures cultu pagano, quos cinctos & armatos, & quidem ardentissimo ingenio, diligentius scrutatus invenies. Vale.

XXVI.

XXVI.

C. PLINIUS MAXIMO SVO S.

Morbo amici admonitus, hortatur, ut tales sani perseveremus, quales nos futuros infirmi profitemur.

Nuper me cujusdam amici languor admonuit, optimos esse nos, dum infirmi sumus. Quem enim infirmum aut avaritia aut libido sollicitat? Non amoribus fervit, non appetit honores, opes negligit, & quantulumcumque, ut relicturus, satis habet: tunc deos, tunc hominem esse se meminit: invidet nemini, neminem miratur, neminem despicit, ac ne sermonibus quidem malignis aut attendit, aut alitur: balinea imaginatur & fontes. Hæc summa curarum, summa votorum; mollemque in posterum & pinguem, si contingat evadere, hoc est, innoxiam beatamque destinat vitam. Possum ergo, quod pluribus verbis, pluribus etiam voluminibus philosophi docere conantur, ipse breviter tibi mihi que præcipere, ut tales esse sani perseveremus, quales nos futuros profitemur infirmi. Vale.

XXVII.

C. PLINIUS SVRAE SVO S.

An aliquid spectra sint, ita quarit, ut exemplis Curtii Rufi, & Athenodori philosophi, rum domesticorum suorum adfirmare videatur.

Et mihi discendi, & tibi docendi facultatem otium præbet. Igitur perquam velim scire, esse

esse aliquid 1) phasmatata, & habere propriam figuram
 numenque aliquod putes, an inania & vana ex me-
 tu nostro imaginem accipere. Ego ut esse credam,
 imprimis eo ducor, quod audio accidisse Curtio Ru-
 fo. Tenuis adhuc & obscurus obtinenti Africam
 comes haerens: inclinato die spatiabatur in por-
 ticu: offertur ei mulieris figura, humana grandior
 puleriorque: perterrito, Africam se, futurorum
 praeuniam, dixit: iturum eum Romam, hono-
 resque gesturum, atque etiam cum summo impe-
 rio in eandem provinciam reversurum, ibique mo-
 riturum. Facta sunt omnia. Praeterea accedenti
 Carthaginem, egredientique navem, eadem figura
 in litore occurrisset narratur. Ipse certe implicitus
 morbo, futura praeteritis, adversa secundiis augura-
 tus, spem salutis, nullo suorum desperante, pro-
 jecit. Jam illud, nonne & magis terribile, & non
 minus mirum est? quod exponam, ut accipi:
 Erat Athenis spatiosa & capax domus, sed infamis
 & pestilens. Per silentium noctis sonus ferri, &
 si attenderes acrius, strepitus vinculorum longius
 primo, deinde e proximo reddebatur: mox appa-
 rebat idolon, senex macie & squalore confectus,
 promissa barba, horrenti capillo, cruribus compe-
 des, manibus catenas gerebat quatiebatque. Inde
 inhabitantibus tristes diraeque noctes per metum
 vigilabantur: vigiliam morbus, & crescente for-
 midine, mors sequebatur. Nam interdiu quoque,
 quamquam abscesserat imago, memoria imaginis
 oculis inerrabat, longiorque causis timoris timor

1) al. phantasmata.

erat. Deserta inde & damnata solitudine domus, totaque illi monstro relicta: proscribebatur tamen, seu quis emere, seu quis conducere, ignarus tanti mali, vellet. Venit Athenas philosophus Athenodorus, legit titulum: auditoque pretio, quia suspecta vilitas, percunctatus, omnia docetur, ac nihilominus, immo tanto magis, conducit: ubi cepit advesperascere, jubet sterni sibi in prima domus parte, poscit pugillares, stilum, lumen: suos omnes in interiora dimittit, ipse ad scribendum, animum, oculos, manum intendit, ne vacua mens audita simulacra & inanes sibi metus fingeret. Initio, quale ubique, silentium noctis, deinde concuti ferrum, vincula moveri: ille non tollere oculos, non remittere stilam, sed obfirmare animum, auribusque pratendere: tum crebrescere fragor, adventare etiam, ac jam ut in limine, jam ut intra limen audiri: respicit, videt, agnoscitque narratam sibi effigiem. Stabat innuebatque digito, similis vocanti: hic contra, ut paullulum exspectaret, manu significat, rursusque ceris & stilo incumbit: illa scribentis capiti catenis insonabat: respicit rursus idem, quod prius, innuente: nec moratus, tollit lumen, & sequitur. Ibat illa lento gradu, quasi gravis vinculis: postquam deflexit in aream domus, repente dilapsa deserit comitem; desertus herbas & folia concepta signum loco ponit. Postero die adit magistratus, monet, ut illum locum effodi jubeant.

In-

Inveniuntur ossa inserta catenis & implicita, quae corpus vivo terraque putrefactum nuda & exesa reliquerat vinculis: collecta publice sepeliuntur; domus postea rite conditis manibus caruit. Et haec quidem adfirmantibus credo: illud adfirmare aliis possum. Est libertus mihi Marcus, non illiteratus. Cum hoc minor frater eodem lecto quiescebat. Is visus est sibi cernere quemdam intoro residentem, admoventemque capiti suo cultros, atque etiam ex ipso vertice amputantem capillos. Ubi illuxit, ipse circa verticem tonsus, capilli jacentes reperiuntur. Exiguum temporis medium, & rursus simile aliud priori fidem fecit. Puer in paedagogio mistus pluribus dormiebat: venerunt per fenestras (ita narrat) in tunicis albis duo, cubantemque detonderunt; & qua venerant, recesserunt. Hunc quoque tonsum, sparsosque circa capillos dies ostendit. Nihil notabile sequutum, nisi forte, quod non fui reus: futurus, si Domitianus, sub quo haec acciderunt, diutius vixisset. Nam in scrinio ejus datus a Caro de me libellus inventus est; ex quo conjectari potest, quia reis moris est submittere capillum, recisos meorum capillos depulsi, quod imminebat, periculi signum fuisse. Proinde rogo, eruditionem tuam intendas. Digna res est, quam diu multumque consideres: ne ego quidem indignus, cui copiam scientiae tuae facias. Licet etiam utramque in partem, ut soles, disputes: ex altera ta-

men

men fortius, ne me suspensum incertumque dimit-
tas, cum mihi consulendi causa fuerit, ut dubi-
tare definerem. Vale,

XXVIII.

C. PLINIUS SEPTICIO SVO S.

*Reprehensus a nonnullis, quod nimium amicos laudet;
amore se & benignitatis officio tuerur.*

Ais, quosdam apud te reprehendisse, tamquam
amicos meos ex omni occasione ultra modum
laudem. Agnosco crimen, amplector etiam. Quid
enim honestius culpa benignitatis? Qui sunt ta-
men isti, qui amicos meos melius me norint? Sed
ut norint, quid invident mihi felicissimum erro-
rem? Ut enim non sint tales, quales a me præ-
dicantur, ego tamen beatus, quod mihi videntur.
Igitur ad alios hanc sinistram diligentiam confe-
rant (nec sunt parum multi) qui carpere amicos
suos iudicium vocant: mihi numquam persuade-
bunt, ut meos amari a me nimium putem. Vale.

XXIX.

C. PLINIUS MONTANO SVO S.

*Pallantis liberti monumentum videt cum indigna-
tione.*

Ridebis, deinde indignaberis, si legeris, quod
nisi legeris, non potes credere. Est via Ti-
burtina intra primum lapidem (proxime adnotavi)
mo-

monimentum Pallantis, ita inscriptum: HVIC SENATVS, OB FIDEM PIETATEMQVE ERGA PATRONOS, ORNAMENTA PRAETORIA DECREVIT, ET SESTERTIVM CENTIES QVINQVAGIES, CVIVS HONORE CONTENTVS FVIT. Equidem numquam sum miratus, quæ sæpius a fortuna, quam a iudicio proficiscerentur: maxime tamen hic me titulus admonuit, quam essent mimica & inepta, quæ interdum in hoc cœnum, in has sordes abjicerentur: quæ denique ille furcifer & recipere ausus est, & recusare, atque etiam, ut moderationis exemplum, posteris proderet. Sed quid indignor? Ridere fatius est, ne se magnum aliquod adeptos putent, qui huc felicitate perveniunt, ut rideantur. Vale.

XXX.

C. PLINIVS GENITORI SVO S.

Dolet, amici studia amisso discipulo impedita, nec sua in secessu tranquilliora esse significat, quamquam Demosthencis amicus comparaverit.

Torqueor, quod discipulum, ut scribis, optimæ spei amisisti, cuius & valetudine & morte impedita studia tua quid nesciam? quum sis omnium officiorum observantissimus, quumque omnes, quos probas, effusissime diligas? Me huc quoque urbana negotia persequuntur. (non delectant.) Sunt enim, qui me aut iudicem, aut arbitrum faciant.

aiant. Accedunt querelæ rusticorum, qui auribus
 meis post longum tempus suo jure abutuntur. In-
 stat & necessitas agrorum locandorum perquam
 molesta. Adeo raram est invenire idoneos con-
 ductores. Quibus ex causis precario studeo: stu-
 deo tamen. Nam & scribo aliquid & lego: sed
 quum lego, ex comparatione sentio, quam male
 scribam; licet tu mihi bonum animum facias, qui
 libellos meos de ultione Helvidii, Orationi De-
 mosthenis *vana Medis* confers: quam sane, quum
 componerem illos, habui in manibus, non ut
 æmularer, (improbum enim ac pæne furiosum,)
 sed tamen imitarer & sequerer, quantum aut di-
 versitas ingeniorum, maximi aut minimi, aut
 causæ dissimilitudo pateretur. Vale.

XXXI.

C. PLINIUS CORNUTO SVO S.

Claudium Pollionem Cornuto commendat.

Claudius Pollio amari a te cupit: dignus hoc
 ipso, quod cupit: deinde, quod ipse te diligit.
 Neque enim fere quisquam exigit istud, nisi qui
 facit. Vir alioqui rectus, integer, quietus, ac
 pæne ultra modum (si quis tamen ultra modum)
 verecundus. Hunc, quum simul militarem, non
 solum, ut commilito inspexi. Præerat alæ millia-
 riæ: ego jussus a legato consulari rationem ala-
 rum & cohortium excutere, ut magnam quorum-
 dam sædamque avaritiam, & negligentiam pa-
 rem,

rem, ita hujus summam integritatem, sollicitam diligentiam inveni. Postea promotus ad amplissimas procuraciones, nulla occasione corruptus ab insito abstinentiæ amore deflexit; numquam secundis rebus intumuit, numquam officiorum varietate continuam laudem humanitatis infregit: eademque firmitate animi laboribus suffecit, qua nunc otium patitur. Quod quidem paullisper cum magna sua laude intermisit & posuit, a Corellio nostro ex liberalitate imperatoris Nervæ emendis dividendisque agris adjutor adsumtus. Etenim qua gloria dignum est, summo viro in tanta eligendi facultate præcipue placuisse! Idem quam reverenter, quam fideliter amicos colat, multorum supremis judiciis, in his Musonii Bassi, gravissimi civis, credere potes, cujus memoriam tam grata prædicatione prorogat & extendit, ut librum de vita ejus (nam studia quoque, sicut alias artes bonas, veneratur) ediderit. Pulcrum istud, & raritate ipsa probandum, quum plerique hæcenus defunctorum meminerint, ut querantur. Hunc hominem, appetentissimum tui (mihi crede) complectere, apprehende, immo & invita, ac sic ama, tamquam gratiam referas. Neque enim obligandus, sed remunerandus est in amoris officio, qui prior cœpit. Vale.

XXXII.

C. PLINIUS FABATO PROSOCERO
SVO S.

Tironem proconsulem ad Fabarum divertisse, plurimosque manumissos liberasse, unice latatur.

Delector, jucundum tibi fuisse Tironis mei adventum: quod vero scribis, oblata occasione proconsulis, plurimos manumissos, unice lato. Cupio enim patriam nostram omnibus quidem rebus augeri, maxime tamen civium numero. Id enim oppidis firmissimum ornamentum. Illud etiam me, non ut ambitiosum, sed tamen juvat, quod adjicis, me teque & gratiarum actione & laude celebratos. Est enim, ut Xenophon ait, ἡδίστου ἀκούσιμα ἔπαινος, utique si te mereri putes. Vale.

XXXIII.

C. PLINIUS TACITO SVO S.

Rogat, ut Tacitus historiis suis actionem contra Bæbium Massam inserat, cujus materiam recenset.

Auguror, nec me fallit augurium, historias tuas immortales futuras: quo magis illis (ingenue fatebor) inseri cupio. Nam si esse nobis curæ foret, ut facies nostra ab optimo quoque artifice exprimatur: nonne debemus optare, ut operibus nostris similis tui scriptor prædicatorque contingat?

Plinii Epistol.

M

De-

Demonstro itaque, quamquam diligentiam tuam fugere non possit, quum sit in publicis actis, demonstro tamen, quo magis credas, jucundum mihi futurum, si factum meum, cujus gratia periculo crevit, tuo ingenio, tuo testimonio ornaveris. Dederat me senatus cum Herennio Senecione advocatum provinciae Baticae contra Babium Massam: damnatoque Massa, censuerat, ut bona ejus publice custodirentur. Senecio, quum explorasset, consules postulationibus vacaturos, convenit me: &, Qua concordia, inquit, injunctam nobis accusationem exsequuti sumus, hac adaeamus consules, petamusque, ne bona dissipari sinant, quorum esse in custodia debent. Respondi: Quum simus advocati a senatu dati, dispice, num peractas putes partes nostras, senatus cognitione finita. Et ille: Tu, quem voles, tibi terminum statues, cui nulla cum provincia necessitudo, nisi ex beneficio tuo, & hoc recenti: ipse & natus ibi, & quaestor in ea fui. Tum ego: Si fixum tibi istud ac deliberatum, sequar te, ut, si qua ex hoc invidia erit, non tua tantum sit. Venimus ad consules, dicit Senecio, quae res ferebat: aliqua subjungo. Vixdum conticueramus, & Massa questus, Senecionem non advocati fidem, sed inimici amaritudinem implese, impietatis reum postulat. Horror omnium: ego autem, Vereor, inquam, clarissimi consules, ne mihi Massa silentio suo praevagationem objecerit, quod non & me reum postulavit. Quae vox & statim excepta, & postea multo sermone celebra-

brata est. Divus quidem Nerva (nam privatus quoque attendebat his, quæ recte in publico fierent,) missis ad me gravissimis litteris, non mihi solum, verum etiam seculo est gratulatus, cui exemplum (sic enim scripsit) simile antiquis contigisset. Hæc, utcumque se habent, notiora, clariora, majora tu facies: quamquam non exigo, ut excedas actæ rei modum. Nam nec historia debet egredi veritatem, & honeste factis veritas sufficit. Vale.

LIBER VIII.

I.

C. PLINIVS SEPTICIO SVO S.

Ex itineris astu quosdam suorum, lectorem maxime, in morbum incidisse, sollicitè significat, nec veram spem abjicit.

Iter commode explicui, excepto quod quidam ex meis adversam valetudinem fervescentibus æstibus contraxerint. Encolpius quidem lector, ille serâ nostra, ille deliciæ, exasperatis faucibus pulvere, sanguinem rejecit. Quam triste hoc ipsi, quam acerbum mihi, si is, cui omnis ex studiis gratia, inhabilis studiis fuerit. Quis deinde libellos meos sic leget? sic amabit? quem aures meæ